

3. Sekcja Pedagogiki jako ogólnouniwersytecka agenda międzywydziałowa w latach 1956-1981²⁵

Mimo iż Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w 1953 r. wstrzymało rekrutację, a w 1956 r. prof. J. Dobrzański przeszedł na UMCS, kierunek badań pedagogicznych na KUL-u nie przestał istnieć dzięki postawie i zaangażowaniu dra S. Kunowskiego, który pozostał na Uniwersytecie²⁶. W 1957 r. S. Kunowski został docentem i w latach 1957-1961 kierował Katedrą Pedagogiki na Wydziale Humanistycznym, a do 1977 r. prowadził Zakład Pedagogiki na tymże Wydziale. Międzywydziałowa Katedra miała charakter usługowy. W pierwszych latach omawianego okresu, do 1960 r., Kunowski prowadził tylko dwugodzinny wykład z elementów nauk pedagogicznych dla trzeciego roku Wydziału Humanistycznego w ramach programowego przygotowania nauczycieli języka polskiego, historii, neofilologii i klasyki, a trzech asystentów miało kilka godzin ćwiczeń pedagogicznych dla studentów, którzy planowali podejmowanie pracy zawodowej w oświacie²⁷.

W latach 1958-1964 doc. S. Kunowski wraz ze współpracownikami opublikował 81 pozycji naukowych. Wpływ na tak dużą liczbę publikacji miało zmniejszenie liczby godzin zajęć dydaktycznych, konsultacji oraz ograniczenie przyjmowania studentów na seminarium magisterskie. Problematyka badawcza tych opracowań obejmowała siedem kierunków. Były to:

- pedagogika ogólna – m.in.: prawa wychowania, wpływy wychowawcze masowe, wychowanie techniczne, pedagogika współczesna, system wychowawczy Janusza Korczaka;

²⁵ Nie udało się ustalić, w którym roku Sekcja Pedagogiczna zmieniła nazwę na Sekcja Pedagogiki. Prawdopodobnie nastąpiło to po jej oficjalnej likwidacji w 1956 r. Nowa nazwa zaczęła obowiązywać jako określenie ogólnouniwersyteckiej agendy międzywydziałowej KUL-u, obejmującej dwie katedry.

²⁶ Stefan Kunowski umiłował prawdę naukową, którą postawił na pierwszym miejscu, nie zwracając uwagi na karierę, ani na korzyści majątkowe. Rozumiał, że nauka wymaga ofiar i on je złożył swoim życiem (zob. biogram prof. S. Kunowskiego). Takich ludzi jak S. Kunowski było dużo, dzięki czemu Uniwersytet mimo szykan i represji ze strony władz komunistycznych mógł przetrwać najtrudniejsze chwile. Zob. G. Karolewicz, *Represje wobec społeczności Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w latach 1944-1956*, w: *Aparat ucisku na Lubelszczyźnie w latach 1944-1956 wobec duchowieństwa katolickiego*, red. J. Ziółek przy współpracy M. Petera, Lublin 2000, s. 47-61; R. Skrzyniarz, *Wybrane przykłady postaw i działań ukierunkowanych na przetrwanie oraz rozwój Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w latach 1944-1970*, w: *Wczoraj, dziś i jutro pedagogiki uniwersyteckiej w świetle twórczości Stefana Kunowskiego*, red. K. Braun, M. Łobacz, A. Rynio, Lublin 2010, s. 79-90.

²⁷ AU KUL, sygn. V.3.9, Wydział Nauk Humanistycznych. Pedagogika. Tok studiów, 1950/51-1959/60, brak numeracji.

- leksykografia pedagogiczna – m.in.: opracowanie podstawowych pojęć dotyczących wychowania, takich jak pogląd na świat, praca, afirmacja życia, opracowanie haseł z pedagogiki do powstającej *Encyklopedii katolickiej*;
- dydaktyka ogólna – m.in.: wiedza szkolna, reformy szkoły podstawowej, poznawanie ucznia, eksperymenty pedagogiczne w szkole;
- pedagogika uniwersytecka – m.in.: organizacja pracy katedry, koło naukowe studentów, zadania wychowawcze uniwersytetów, osobowość studenta;
- patopedagogika młodzieży trudnej – m.in.: proces wykolejenia wychowawczego, jego przyczyny, przestępczość nieletnich i chuligaństwo, alkoholizm w rodzinie, emancypacja młodzieży, bandy dziecięce, wychowanie płciowe, ochrona przed demoralizacją;
- pedagogika specjalna dziecka defektywnego – m.in.: ociemniałego, niepełnosprawnego ruchowo, niewidomego i głuche i oligofrenicznego;
- pedagogika katolicka – m.in.: jej podstawy teoretyczne, współczesna problematyka wychowania chrześcijańskiego w związku z tematyką milenijną²⁸.

W roku akademickim 1959/1960 w Katedrze Pedagogiki na Wydziale Humanistycznym pracowało trzy osoby: dr Stefan Kunowski – docent, mgr Zofia Sękowska – starszy asystent i mgr Teresa Kukołowicz – asystent. Natomiast Katedra Historii Szkolnictwa i Wychowania nie była obsadzona²⁹. W związku z rozszerzeniem i zaktualizowaniem problematyki pedagogicznej powstało zapotrzebowanie na pedagogizację studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela – m.in. duszpasterzy i katechetek. Od 1960 r. stan usługowy Katedry Pedagogiki stał się bardziej złożony ze względu na specjalizację pracowników nauki w tej dziedzinie wiedzy. W roku akademickim 1964/1965 w Katedrze Pedagogiki KUL pracowało cztery osoby: kierownik – doc. Stefan Kunowski, dwóch adiunktów: dr Teresa Kukołowicz i dr Zofia Sękowska oraz mgr Adam Stanowski, wykonujący prace zleczone asystenta Katedry Socjologii.

W latach 1961-1981 działała Katedra Psychologii Wychowawczej na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej, do 1977 r. kierował nią prof. S. Kunowski³⁰. W roku akademickim 1973/1974 w katedrze zatrudnieni byli: kurator – doc. dr hab. S. Kunowski, dr Maria Braun-

²⁸ Kunowski, *Rozwój nauk pedagogicznych*, s. 245-246; *Informator o studiach*, s. 15.

²⁹ *Skład osobowy oraz spis wykładów i instytucji w roku akademickim 1959/60*, Lublin 1959, s. 32.

³⁰ Kunowski, *Rozwój nauk pedagogicznych*, s. 246.

Gałkowska – adiunkt, ks. dr Tadeusz Witkowski – adiunkt, ks. mgr Roman Pomianowski – asystent, mgr Dorota Kornas-Biela – asystent, dr Teresa Kukołowicz – zajęcia zlecone³¹.

Zespół ten obsługiwał trzy wydziały. Na Wydziale Nauk Humanistycznych, jako wprowadzenie i teoretyczne przygotowanie do zawodu nauczycielskiego, prowadzono wykład kursowy z elementów nauk pedagogicznych, obejmujący pedagogikę i dydaktykę ogólną dla studentów trzeciego roku studiów. Na Wydziale Teologii rozwijana specjalizacja pedagogiczna sekcji duszpasterskiej doprowadziła do wypracowania pedagogiki pastoralnej dla księży duszpasterzy, kleryków w seminariach duchownych oraz pedagogiki katolickiej. Natomiast dla kształcenia siostr katechetek rozwijano pedagogikę katechetyczną wraz z metodyką nauczania religii. Na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej w Katedrze Psychologii Wychowania prof. S. Kunowski rozwijał psychologię wychowawczą w ramach wykładów monograficznych i seminarium magisterskiego, ze szczególnym uwzględnieniem psychodiagnostyki szkolnej. W dziale pedagogiki specjalnej zatrudniona była dr Z. Sękowska, która badała psychologię inwalidztwa oraz dziecka defektywnego, jej pionierską pracą były badania nad psychiką człowieka ociemniałego. W ramach specjalizacji filozofii praktycznej badania z pedagogiki społecznej prowadziła dr T. Kukołowicz, która zajmowała się pedagogiką pracy i pracą zawodową kobiet³².

W latach 1956-1966 – systematycznie każdego roku – organizowano sesje pedagogiczne dla wszystkich asystentów i profesorów na KUL-u, rozwijając pedagogikę uniwersytecką kilka lat wcześniej niż zrobiono to na uniwersytetach państwowych. Każdego roku organizowano od pięciu do siedmiu zebrań referatowych na temat dydaktyki uniwersyteckiej, metodyki ćwiczeń, pedagogiki akademickiej czy psychologii studentów. Każda sesja kończyła się zebraniem wniosków praktycznych, a wiele wypowiedzianych tam postulatów w życie. W ramach Katedry Pedagogiki zajmowano się również kierunkami rozwoju pedagogiki współczesnej oraz pedagogiką polską. Prowadzono także badania naukowe nad zawartością katolickich pism pedagogicznych (szczególnie czasopism katechetycznych i religijno-wychowawczych wydawanych na KUL-u)³³.

Dnia 10 kwietnia 1970 r. doc. dr S. Kunowski, ks. doc. dr Piotr Poręba, dr T. Kukołowicz, ks. dr Tadeusz Witkowski wystąpili do Senatu Akademickiego KUL z prośbą o ustanowienie Instytutu Pedagogicznego KUL im. Jana XXIII jako międzywydziałowego

³¹ BU KUL, sygn. 2171, Materiały osobiste dotyczące prof. S. Kunowskiego, k. 1; *Skład osobowy oraz spis wykładów i instytucji w roku akademickim 1973/74*, Lublin 1975, s. 21.

³² BU KUL, sygn. 2173, Działalność prof. S. Kunowskiego jako kierownika Katedry Pedagogiki, k. 81; Kunowski, *Rozwój nauk pedagogicznych*, s. 246.

³³ Kunowski, *Dokształcanie pedagogiczne pracowników naukowych*, w: *Księga Jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, Lublin 1969, s. 255-258; tenże, *Rozwój nauk pedagogicznych*, s. 246.

ośrodka naukowo-badawczego. Według wcześniej przygotowanego Statutu z 9 października 1968 r., celem Instytutu miało być stworzenie ośrodka dokumentacji naukowej, warsztatu bibliograficznego oraz centrum organizującego prace naukowo-badawcze w dziedzinie pedagogiki w seminariach duchownych. Instytut nie miał prowadzić zajęć dydaktycznych w ramach któregośkolwiek wydziału. Według wnioskodawców, Instytut Pedagogiczny był w trakcie organizacji, miał zgromadzoną bibliotekę specjalistyczną, w której znalazło się 200 książek i 90 czasopism z zapisu śp. ks. kanonika Franciszka Olejniczaka, założyciela i pomysłodawcy Instytutu. Zadaniem Instytutu było zorganizowanie badań pedagogicznych w celu rozwijania naukowej pedagogiki z pożytkiem dla uczelni oraz zorganizowanie centrum dla pracowników Uniwersytetu, zajmujących się naukami pedagogicznymi³⁴. Na posiedzeniu Senatu Akademickiego KUL z niewyjaśnionych przyczyn odłożono sprawę powołania Instytutu Pedagogicznego im. Jana XXIII do następnego posiedzenia. Na następnych spotkaniach Senat Akademicki już nie powrócił do tej sprawy. Jednak Instytut Pedagogiczny nieoficjalnie prowadził swoją działalność naukową, gromadząc różnego rodzaju materiały naukowe³⁵.

W ramach Wydziału Humanistycznego funkcjonowała Katedra Pedagogiki, która w 1977 r., po śmierci prof. S. Kunowskiego została przekształcona w Katedrę Pedagogiki i Dydaktyki Ogólnej, a jej kierownikiem została doc. dr T. Kukołowicz. W ramach Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej funkcjonowała Katedra Psychologii Wychowawczej. Obie katedry stanowiły nieoficjalną Sekcję Pedagogiki na KUL-u jako ogólnouniwersytecką agendę międzywydziałową. Wspomniane katedry zajmowały się pedagogiką i świadczyły funkcję usługową dla studentów i pracowników KUL. Przetrwały do 1981 r. i stały się podwaliną reaktywowanej Sekcji Pedagogiki.

³⁴ BU KUL, sygn. 2173, Działalność prof. S. Kunowskiego jako kierownika Katedry Pedagogiki, k. 92-96.

³⁵ Zgromadzone zbiory przechowuje Biblioteka Instytutu Pedagogiki KUL, zapakowane w teczki opatrzone napisem: „Instytut Pedagogiczny im. Jana XXIII” oraz exlibrisem.